

Konfuciusz intézetek a kelet-közép-európai régióban

Herczegh Viktória Laura

doktoranda, Budapesti Corvinus Egyetem

Bevezetés

2019 őszén – Magyarországon ötödikként – a Debreceni Egyetemen is nyílt Konfuciusz Intézet. Egyrészt ennek apropójából, másrészt pedig a Kína és Európa, ezen belül is a keleti nagyhatalom és a kelet-közép-európai térség országai közti gazdasági és kereskedelmi együttműködés aktualitása miatt döntöttem úgy, hogy felderítem a Konfuciusz intézetek hálózatát az említett régióban.

A Konfuciusz intézetek olyan non-profit intézmények, melyek a kínai nyelv és kultúra megismertetésével, népszerűsítésével foglalkoznak világszerte. A legelső (napjainkban már nem működő) intézetet 2004-ben Dél-Koreában hozta létre a Hanban (Nemzetközi Kínai Nyelvi Tanács), amely a Kínai Népköztársaság kormányához kötődik.¹ Bár mintájukul olyan népszerű, régóta fennálló nyelvi-kulturális intézmények szolgáltak, mint a Goethe Intézet, a Cervantes Intézet vagy a British Council, a Konfuciusz intézetek globális elterjedése körül sokkal több az erőteljes kritika és a vitás kérdés. Ennek fő oka az, hogy sokan a Konfuciusz-hálózat bővülését elsősorban Kína politikai, gazdasági és kereskedelmi hatalmának olykor túlságosan is határozott építésével kötik össze, s a nyelvi és kulturális tanfolyamokat, programokat, előadásokat kínáló intézményeket a kínai befolyás zászlóshajójaként látják.²

A *16+1 Együttműködés* (Görögországgal kiegészülve *17+1 Együttműködés*) 2012-ben létrejött, a kereskedelemre összpontosító transzregionális egyezmény Kína és 16 kelet-közép-európai ország között.³ Az *Egy Övezet, Egy Út*, más néven *Új Selyemút Program* 2013-ban Kína által létrehozott, több mint hatvan államra kiterjedő geopolitikai-stratégiai terv, melyben napjainkban szintén kiemelt figyelmet kap Kelet-Közép-Európa (KKE).⁴

¹ *Soft Power and the Worldwide Promotion of Chinese Language Learning – The Confucius Institute Project*. Gill, Jeffrey. Multilingual Matters 2017. Chapter I. – Introduction, Chinese Culture as a Source of Soft Power.

² Gill 2017, II. fejezet – Chinese Culture Goes Global: Soft Power and the Promotion of Chinese Language Learning.

³ 16+1 Együttműködés – Wikipedia.

https://hu.wikipedia.org/wiki/16%2B1_egy%2C3%BCttm%2C5%B1k%2C3%B6d%2C3%A9s

⁴ Az *Egy Övezet, Egy Út* az EU szemszögéből – Kihívás vagy lehetőség? Eszterhai Viktor, PAGEO 2019. <http://www.geopolitika.hu/hu/tag/egy-ovezet-egy-ut/>

Írásomban a Kínával való politikai-gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok fényében vizsgálom meg a KKE-régió országaiban a Konfuciusz intézetek jelenlétét és működését, különös tekintettel az intézmények „puha erő”-faktorára és az egyes országok Kínával való kapcsolatainak alakulásával való összefüggéseire.

Magyarország

Országunkban a sinológia – a kínai nyelv és kultúra iránti érdeklődés, sőt, szakmai elhivatottság – hagyományai jóval régebbre tekintenek vissza, mint a keleti nagyhatalom puha erejének érkezése. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán csaknem száz éve, 1924-ben alapult meg a Kelet-Ázsia Intézet, melynek jelenlegi utóda a Távol-Keleti Intézet, ezen belül pedig a Kínai Tanszék.⁵ Nem véletlen, hogy a legelső magyar Konfuciusz Intézet is itt jött létre 2006-ban, a Beijing [Peking] University of Foreign Languages partnerségével. Ezt az intézményt fennállásának már második évében a világ legjobb Konfuciusz Intézetei közé választották. 2013-ban, a 17+1 összefogással egyidőben a Hanban megbízásából nyitotta meg kapuit ugyanitt a Central and Eastern European Center of Confucius Institute, mely elsősorban tanári továbbképzést kínál magyar, kínai és más származású oktatóknak egyaránt.⁶

A második magyar Konfuciusz Intézet a Szegedi Tudományegyetemen jött létre 2012-ben. A budapesti intézmény mellett a szegedi is HSK-nyelvvizsgaközpont (Hanyu Shuiping Kaoshi – a Kínai Népköztársaság hivatalos nyelvvizsgája), tehát ősszel és tavasszal itt is lehetőség nyílik a vizsga letételére.⁷

A harmadik magyar intézet Miskolcon működik 2013 óta. Itt a kapcsolódás egyértelmű az utóbbi idő kínai ipari beruházásaival: a Miskolctól mindössze 26 kilométerre, Kazincbarcikán található BorsodChem-et 2011-ben teljes egészében megvásárolta a Wanhua Industrial Group. E Konfuciusz Intézet fennállásának ötödik évfordulóján többek közt elhangzott az is, hogy a kínai befektetésnek köszönhetően csak Miskolcon 3800 ember kapott munkát a vállalatnál.⁸

A „második legfiatalabb” Konfuciusz Intézet esetében is figyelemre méltó a puha erő specifikus alkalmazása. A 2015-ben a Pécsi Tudományegyetemen létrejött intézmény az egyetemen belül az Egészségtudományi Karhoz tartozik, s a nyelvoktatás és kultúra-közvetítés helyett elsősorban a hagyományos kínai orvoslásra összpontosít. A havonta megrendezett ismeretterjesztő előadások mel-

⁵ Az ELTE Kínai Tanszékének története. (Csongor Barnabás emlékbeszéde, 2012.)
<http://kinaiszak.elte.hu/index.php/a-tanszek-toertenete>

⁶ ELTE BTK – A Konfuciusz Intézet története és működése.
<https://www.elte.hu/konfuciusz-intezet>

⁷ A szegedi Konfuciusz Intézet hivatalos oldala. <http://www.konfuciuszintezet.u-szeged.hu/>

⁸ A miskolci Konfuciusz Intézet hivatalos oldala. <http://konfuciusz.uni-miskolc.hu/>

lett hivatalos egyetemi kurzusok is működnek az intézetben olyan, a tradicionális kínai orvostudományhoz kapcsolódó témákban, mint a gyógynövények ismerete vagy a quigong (testmozgás-alapú terápia).⁹

Az ötödik, egyben legújabb magyar Konfuciusz Intézet – amely mint említettem a Debreceni Egyetemen nyitotta meg kapuit – az egyetem szívében, a Főépületben kapott helyet. Tanfolyamait és rendezvényeit saját tantermeiben tartja, legfontosabb célja a kínai, mint idegen nyelv oktatása, a kínai kultúra értékeinek megismertetése, továbbá a kínai-magyar kulturális és gazdasági kapcsolatok erősítése.¹⁰

Sok más KKE-országhoz hasonlóan Magyarország kapcsolata is a 2010-es évek elején élénkült meg Kínával. Elmondható, hogy az utóbbi években országunk volt Európa legbarátságosabb állama a keleti nagyhatalom irányában mind politikáját, mind kereskedelmét illetően. Mindazonáltal a közvélemény nagy százaléka Kína-ellenes – ennek az egyik oka az is lehet, hogy sokan gyakorlatilag semmit nem tudnak Kína történelméről, kultúrájáról vagy éppen társadalmáról. A Konfuciusz intézetek működése ebben már az elmúlt évek során is jelentős segítséget nyújtott.¹¹

Lengyelország

Az első lengyel Konfuciusz Intézet az első magyarhoz hasonlóan 2006-ban alapult meg a krakkói Jagelló Egyetemen. Hasonlóképp a budapesti ELTE Konfuciusz Intézetéhez, ez az intézmény is szilárd, sok évre visszatekintő nyelvi és kulturális oktatási alapokon jöhetett létre Lengyelország legnagyobb presztízsű egyetemén.¹²

A második lengyel intézet Poznan városában, az Adam Mickiewicz Egyetemen működik 2008 óta. Itt, akárcsak a Jagelló Egyetemen, több mint 30 esztendeje áll fenn a Kínai Tanszék, ahol már a Konfuciusz Intézet megalapulása előtt is rendszeresen kerültek megrendezésre konferenciák, kulturális ismeretterjesztő előadások és nyelvi kurzusok, nem csak egyetemisták számára.¹³ 2008 amolyan csúcsnak nevezhető a lengyel Konfuciusz intézetek történetében, ugyanis összesen három új intézmény is megnyitotta kapuit ebben az évben. A második az Opole városában található Technológiai Egyetemen, ahol a

⁹ A pécsi Konfuciusz Intézet hivatalos oldala. <http://konfuciusz.etk.pte.hu/>

¹⁰ A debreceni Konfuciusz Intézet hivatalos oldala. <http://konfuciusz.unideb.hu/>

¹¹ Avenues to Europe – China's Relationship with Hungary. Julian Tucker, Institute for Security and Development Policy, 2019.

¹² Institute of the Middle and Far East of the Jagiellonian University.
https://orient.uj.edu.pl/en_GB

¹³ *Metamorphoses – 30 years of Transformations in China, 30 years of Sinology in Poznań – 10 years of Confucius Institute at Adam Mickiewicz University.*
<http://koconference-3010.home.amu.edu.pl/>

„szokásos” nyelvvel és kultúrával kapcsolatos kínálat mellett gazdasági, kereskedelmi és ipari tárgyú előadásokat is rendeznek.¹⁴ A harmadik 2008-ban alapított Konfuciusz Intézet a Wrocław-i Egyetemen működik. Különlegessége, hogy az intézmény nem csak a város általános és középiskolaiban kínál mandarin kínai nyelvoktatást, hanem Wrocław más egyetemein is: a Környezet- és Élettudományi Egyetemen, a Gazdasági Egyetemen és a Technológiai Egyetemen.¹⁵

Lengyelország eddigi legújabb Konfuciusz Intézete 2015-ben nyitotta meg kapuit a Gdansk-i Egyetemen. Az intézet megalapítása már 2009 óta tervben volt, s már a nyitás előtt különleges figyelmet kapott a Hanbantól, hiszen az *Egy Övezet, Egy Út* program megindulása óta más európai kikötővárosokhoz hasonlóan Gdansk is beruházási célponttá vált Kína számára.¹⁶

Lengyelország Kínával való kapcsolatára – Magyarorszáéhoz hasonlóan – egyfajta dualitás jellemző: gazdasági-kereskedelmi szempontból erőteljes, a kelet-közép európai régiót szemlélve kiemelkedő az együttműködés, a közvéleményre azonban jellemző a növekvő szkepticizmus a keleti nagyhatalom irányában – ez, ahogyan más európai országok esetében is, elsősorban Kína emberi jogokhoz és kiberbiztonsághoz való hozzáállása miatt van.¹⁷

Csehország

Csehország első és eddigi egyetlen Konfuciusz Intézete 2007 óta működik az olomouci Palacky Egyetemen.¹⁸ Említésre méltó, hogy a prágai Károly Egyetem volt az első csehországi felsőoktatási intézmény, melyet a Hanban felkeresett Konfuciusz Intézet alapításának céljából. A fővárosi egyetem azonban annak ellenére, hogy a Kína-kutatás hagyományai sok évre visszatekintenek, nem mutatott különösebb érdeklődést a Hanban igényei iránt. Az ok kétségkívül az volt, hogy a Károly Egyetemen akkor már több esztendeje működött egy tajvani támogatású oktatási központ, ez pedig nehezen fért volna össze a Kínai Népköztársaság hasonló intézményével. 2014-ben egyébként Konfuciusz osztályterem

¹⁴ Official Website of the Confucius Institute of Opole.

https://ik.po.opole.pl/?page_id=3129&lang=en

¹⁵ Official Website of the Confucius Institute of Wrocław. <https://ik.uni.wroc.pl/pl/>

¹⁶ Opening of the Confucius Institute at the University of Gdańsk.

https://en.ug.edu.pl/media/aktualnosci/46549/opening_confucius_institute_university_gdansk

¹⁷ Growing Duality – Polish Opinions on China and Why They Matter. Alicja Bahulska, Krzysztof Iwanek. The Diplomat, 2021.

¹⁸ Official Website of the Confucius Institute of Olomouc.

<http://konfucius.upol.cz/?lang=en>

már létrejött a cseh fővárosban, de függetlenül a nagy presztízsű Károly Egyetemtől.¹⁹

Csehország és Kína gazdasági-kereskedelmi kapcsolata egyébként viszonylag újkeletű, körülbelül az *Egy Övezet, Egy Út* program elindulásával egyidőben ívelt fel – azelőtt a cseh politikai elit kifejezetten tartott a keleti nagyhatalommal való közösködéstől. A 2013–2017 közötti időszak nevezhető a cseh-kínai kapcsolatok aranykorának, kölcsönös elnöki látogatásokkal és mintegy 11 milliárd eurónyi összegű befektetési egyezményekkel. 2018-ban azonban ez a szilárdnak tűnő barátság megingott, egyrészt a számos meg nem valósuló kínai beruházás miatt, másrészt pedig a Huawei által okozott kiberbiztonsági fenyegetés okán. Ez a tartózkodás továbbra is kitarat a két ország kapcsolatában, s Csehország részéről ezzel szinkronban egyfajta Tajvan felé való közeledés figyelhető meg, melyet jól megmutathat Miloš Vystrčil politikus a szigetországra tett szimbolikus látogatása. Mindazonáltal Csehország továbbra is a 17+1 csoport tagállama, így természetesen az utóbbi évek kevésbé barátságos mivolta ellenére továbbra is gazdaságilag és kereskedelmileg nyitott Kína irányába.²⁰

Szlovákia

Érdekesség, hogy Szlovákia mindkét jelenleg fennálló Konfuciusz Intézete azonos városban, mégpedig Pozsonyban (Bratislava) található. Az első 2007-ben alapult a Szlovák Műszaki Egyetemen,²¹ a második 2015-ben a Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának Kelet-Ázsia Tanszékén.²² Ezek mellett 2018-ban Nyitra városában Konfuciusz osztályterem is megnyitotta kapuit.²³

Szlovákia kapcsolata Kínával Csehorszáéhoz hasonlóan viszonylag újkeletű, és az utóbbi időben – 2020 óta – nem is problémamentes, elsősorban a kiberbiztonsági botrány és Kína emberi jogokhoz való hozzáállása (főleg Tibet kérdése) miatt. Mindazonáltal a keleti nagyhatalomnak érdekében állna barátságosabbá tenni a viszonyt, hiszen a Visegrádi Négyek tagországai közül csak Szlovákia

¹⁹ Chinese Language Courses at the Confucius Classroom in Prague.

<http://konfucius.upol.cz/pobocka-praha/kurzy-cinstiny/?lang=en>

²⁰ Czech Republic – China: An Eventful Decade. EIAS, 2020. <http://www.eias.org/op-ed/czech-republic-china-relationsan-eventful-decade/>

²¹ Official Website of the Confucius Institute of the Slovak University of Technology in Bratislava. <http://konfucius.sk/en/home/>

²² Official Website of the Confucius Institute of Comenius University of in Bratislava. <https://konfuciovinstitut.sk/en/>

²³ The Official Opening of Confucius Class (in Nitra). <https://www.uniag.sk/en/news-reader/items/the-official-opening-of-confucius-class/>

használ eurót, ez pedig a zóna kereskedelmileg legkívánatosabb partnerévé teszi.²⁴

A Balti államok

A Baltikum három országában összesen három Konfuciusz Intézet található, fővárosonként egy-egy. A Tallinni Egyetem intézménye 2010 óta működik, és itt a hagyományos nyelvi és kulturális oktatás mellett turizmussal és pénzügyekkel kapcsolatos kurzusokon vehetnek részt az e terület iránt érdeklődő diákok.²⁵ Észtországban ezen kívül Tartu városában működik Konfuciusz-katedra („teaching stand”), mely a kínai nyelv tanítására összpontosít különböző életkorú emberek és nagyobb csoportok számára.²⁶

Lettországban a rigai Lett Egyetemen található egy Konfuciusz Intézet 2011 óta.²⁷ Említésre érdemes az, hogy több helyen működik Konfuciusz-osztályterem – a Daugavpils Egyetemen 2013 óta, míg a Rigai Kulturális Középiskolában 2014 óta.²⁸

Litvániában szintén 2010 óta áll fenn a Vilniusi Egyetemen található intézet. Itt jelentős a hagyományos kínai harcművészet oktatása csakúgy, mint a kínai orvoslással kapcsolatos előadások.²⁹

Megállapítható, hogy az *Egy Övezet, Egy Út* program terjeszkedésével szinkronban a Balti államokba – a többi kelet-közép európai országhoz képest – viszonylag korán érkeztek meg a Konfuciusz intézetek. Működésük egyébként nem mentes a problémáktól: a rigai intézményt több alkalommal érte kemény kritika amiatt, hogy a kurzusok során a Tibet, Hong Kong vagy Tajvan kapcsán felmerülő kérdéseket az oktatók következetesen nem válaszolják meg arra hivatkozva, hogy nem tartozik a tananyaghoz. A Baltikum országainak kormányai mindig is barátságosan viszonyultak a dalai lámához és egyéb, száműzetésben élő tibeti politikusokhoz – valószínűleg ehhez viszonyítva került elő az a vád,

²⁴ *Slovakia and China – Challenges to the future of the relationship*. Kelemen Barbara, CEIAS 2020. <http://ceias.eu/slovakia-and-china-challenges-to-the-future-of-the-relationship/>

²⁵ Official Website of the Confucius Institute of Tallinn University. <http://www.tlu.ee/en/confucius-institute>

²⁶ *Chinese Week held successfully in Tartu*. <http://ee.china-embassy.org/eng/gzhd/t1458081.htm>

²⁷ Confucius Institute at Latvia University. <http://www.ci.lu.lv/?cat=10&lang=en>

²⁸ Tea Ceremony at Daugavpils Confucius Classroom. <http://cilu.lv.chinesecio.com/en/node/798>

²⁹ Official Website of the Confucius Institute of Vilnius University. <http://www.vu.lt/en/news/2258-confucius-institute-at-vilnius-university>

hogy a Hanban „előrecomagolt” válaszokat ad ki az intézetek tanárainak, melyeket bevethetnek az esetleges kellemetlen, politikai töltetű kérdések esetében.³⁰

Románia

Magyarország és Lengyelország után Románia az a kelet-közép európai ország, mely a legtöbb, összesen négy Konfuciusz Intézettel rendelkezik.

A Nagyszeben (Sibiu) városában a Lucian Blaga egyetemen található intézmény európai viszonylatban is egészen korán, 2007-ben alapult. Ez az intézet is a mandarin kínai nyelv tanítását helyezi előtérbe, különös tekintettel a középiskolák mellett az általános iskolákra is.³¹

Románia időrendben második Konfuciusz Intézete a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen kezdte meg működését 2009-ben. Ugyanitt Konfuciusz-osztályterem is létrejött, ez a nyelvi kurzusok széles körét kínálja.³² A harmadik intézmény a brassói Transilvania Egyetemen nyitotta meg kapuit 2012-ben.³³

A „legifjabb” romániai Konfuciusz Intézet a fővárosban, a Bukaresti Egyetemen alapult meg 2013-ban. Ahogyan általában a fővárosi intézetek, úgy a bukaresti Konfuciusz Intézet is a többi romániai társánál gyakrabban szolgál tudományos konferenciák, kerekasztal-beszélgetések, könyvbemutatók és workshopok helyszínéként. Elsősorban ide érkeznek Kínából azok a delegációk, melyek a román-kínai bilaterális kapcsolatok fenntartásáért, illetve megerősítéséért felelősek.³⁴

Romániában összességében gördülékenyen, őket érő komolyabb kritika nélkül működnek a Konfuciusz intézetek, emellett pedig az általános iskolai kínai nyelvoktatás kivételesen elterjedt és népszerű.

Bulgária

Bulgáriában a Szófiai Egyetemen már 2006 óta működik Konfuciusz Intézet. A második és eddigi legújabb intézet Veliko Tarnovo város Szent Cirill és Metód Egyetemén jött létre 2012-ben. A kínai kultúra terjesztése és a mandarin nyelv oktatása a Konfuciusz intézeteken keresztül más bolgár városokban is erőtelje-

³⁰ Journalists investigate Chinese „soft power” in Baltic states. LSM 2019.

<http://eng.lsm.lv/article/politics/diplomacy/journalists-investigate-chinese-soft-power-in-baltic-states.a330901/>

³¹ Official Website of the Confucius Institute of Lucian Blaga University of Sibiu.

<http://confucius.ulbsibiu.ro/>

³² Official Website of the Confucius Institute of Babes-Bolyai University of Cluj-Napoca. <http://confucius.institute.ubbcluj.ro/>

³³ Official Website of the Confucius Institute of Transilvania University of Brasov.

<http://confucius.unitbv.ro/>

³⁴ Confucius Institutes – Bucharest, Romania. <http://en.cupl.edu.cn/info/1062/1951.htm>

sen jelen van: Konfuciusz osztálytermek Szófia és Veliko Turnovo mellett Plovdivban és Stara Zagorában is működnek.³⁵

S hogy milyen a fogadtatása a kínai puha erőnek Bulgáriában? A 2017-ben megjelent „In the name of Confucius” (Konfuciusz nevében) című, a Konfuciusz intézetek globális elterjedését bemutató dokumentumfilm kétségkívül megosztónak bizonyult a kelet-európai országban. Tény, hogy a film az intézetek világszerte történő elterjedésének lehetséges társadalmi kockázatait is bemutatja – ilyen a tudományos integritás elvesztése, az emberi jogi kódex vagy éppen a nemzetbiztonság megsértése, valamint a túlzott külföldi befolyás. Egyes nézők szerint a Kínai Népköztársaság Bulgáriát is ugyanúgy saját igényei szerint használja ki, mint a dokumentumfilmben bemutatott Kanadát, mások szerint azonban a Konfuciusz intézetek továbbra is mindenekelőtt a kínai kultúrával egyenlőek, s nem sokban különböznek a Goethe vagy a Cervantes intézetektől.³⁶

Egy dolog bizonyos: a bolgár kormány Kínával való gazdasági együttműködést illető ambícióiból láthatóan nem vesz vissza az intézeteket érő kritika. Összességében a korlátozott hatókör ellenére Kína jelenléte Bulgáriában növekszik. A vezető bolgár politikusok erőteljes szándéka volt, hogy együttműködjenek Kínával, és nagyobb részt kapjanak az *Egy Övezet, Egy Út* kezdeményezés beruházásaiból. Így a Bulgária részéről növekvő politikai érdeklődés alapján valószínű, hogy a Kínával való gazdasági kapcsolatok tovább fognak erősödni.

Szlovénia és Horvátország

Szlovéniában mindeddig egyetlen Konfuciusz Intézet működik – ez 2010-ben nyitotta meg kapuit a Ljubljana-i Egyetemen. Különlegessége, hogy a megszokott nyelvi és kulturális programok mellett az üzleti és befektetési világgal kapcsolatos tanfolyamok, foglalkozások kerülnek előtérbe.³⁷ Ezek szükségessége egyértelművé válik, ha számításba vesszük, hogy – bár Szlovénia első számú gazdasági partnere Kína –, ám a kis kelet-közép európai ország több társához hasonlóan hajlamos az USA-val építhető kapcsolatok felé húzni. A szlovén közvélemény megítélése szerint az utóbbi időben a keleti nagyhatalom sokkal inkább veszélyforrás és kockázat, mint partner. Mindazonáltal a kisebb-nagyobb befektetésekkel szinkronban a kínai nyelv terjesztése is halad Szlovéniában: Ljubljana

³⁵ Confucius Institutes – Sofia, Veliko Turnovo. <http://www.confuciusinstitute-velikoturnovo.bg/en/the-institute/about-us>

³⁶ Bulgaria: *Sofia's Residents Gain Insights into the Confucius Institutes as Instruments of the Chinese Communist Party*. Minghui.org, 2019.

³⁷ Official Website of the Confucius Institute of Ljubljana University. <https://ki.ef.uni-lj.si/en>

mellett Mariborban is lehetőség nyílik a Konfuciusz Intézet szervezésében az általános és középiskolás gyerekek mandarin kínai nyelvtanulására.³⁸

Horvátország helyzete több szempontból meglehetősen hasonló Szlovéniához: itt is csupán egyetlen Konfuciusz Intézet van jelen – ez a Zágrábi Egyetemen működik 2012 óta – s ez az intézet is nagyobb hangsúlyt fektet az üzleti oktatásra, mint legtöbb európai társa. Zágráb mellett a Fiumei (Rijekai) Egyetemen is létrejött egy Konfuciusz-osztályterem.³⁹

Szerbia, Albánia, Montenegró

A három egymással szomszédos, hasonló történelemmel rendelkező délkelet-európai ország Kínával való kapcsolata is hasonló módon alakult az évek során. Közülük először Szerbiában nyitotta meg kapuit Konfuciusz Intézet 2007-ben, a Belgrádi Egyetemen. Ebben az intézményben egy egyedi „A Kínai Kultúrát Kedvelők Klubja” is működik – ennek tagjai hozzáférhetnek több, mint ezer klasszikus és kortárs kínai regényhez (nem kizárólag mandarin kínai nyelven), valamint újonnan kiadott magazinokhoz a legváltozatosabb, többek közt gazdasági témákban is.⁴⁰ Szerbia időrendben második Konfuciusz Intézete Újvidéken (Novi Sad) alapult 2014-ben.⁴¹

A szerb-kínai kapcsolatok nem csupán a Balkán országainak viszonylatában, de európai léptékben mérve is kiemelkedően jók. A nem EU-tag Szerbia azt állítja, hogy Kína egyik legjobb barátja, legkomolyabb partnere lett Európában. Peking számos hatalmas projektben vett részt a Balkánon, ezek közül a legjelentősebb újonnan elfogadott beruházás a Budapest-Belgrád vasútvonal.⁴² Az elmúlt évtized beruházásai alapján világos, hogy a „kínai út”, amely például Afrikában vagy Dél-Ázsiában javában zajlik, alkalmasabb a kevésbé szabályozott, pluralista országok számára, Szerbia pedig épp ilyen.

Albánia eddigi egyetlen Konfuciusz Intézete a Tiranai Egyetemen nyílt 2013-ban. Albánia geopolitikai szempontból fontos az európai periférián, ahol hidat képezhet Európa és Ázsia között. Bár természeti erőforrásokban gazdag,

³⁸ *Confucius Institute – Bridge between Slovenia and China.*

<http://efnet.si/en/2012/12/05/confucius-institute-cultural-bridge-between-slovenia-and-china>

³⁹ Confucius Institute opens at the University of Zagreb.

<https://culture360.asef.org/resources/confucius-institute-university-zagreb/>

⁴⁰ Official Website of the Confucius Institute of Belgrade University.

<http://old.fil.bg.ac.rs/konfucije/about%20us.html>

⁴¹ Official Website of the Confucius Institute of the University of Novi Sad.

<https://www.uns.ac.rs/index.php/en/international-cooperation/support/confucius-institute>

⁴² Serbia – China’s Open Door to the Balkans. Philippe Le Corre, Vuk Vuksanovic. The Diplomat, 2019. <https://thediplomat.com/2019/01/serbia-chinas-open-door-to-the-balkans/>

Délkelet-Európa egyik legfejletlenebb állama. 2016-ban Kína albániai nagykövete a kínai-albán kapcsolatokat „hagyományos, ám új gyümölcsöt hordozó barátságként” jellemezte.⁴³

Montenegróban – Albániához hasonlóan – eddig egyetlen Konfuciusz Intézet működik, a viszonylag fiatal intézmény 2015 óta áll fenn a Montenegrói Egyetemen. Ami a gazdasági-kereskedelmi kapcsolatokat illeti, nyilvánvaló, hogy Kína fokozatosan növeli gazdasági és társadalmi befolyását, és infrastruktúrát épít ki Montenegróban – ez pedig, ahogyan több más 17+1 ország esetében, nem marad kritika nélkül.⁴⁴

Bosznia-Hercegovina és Macedónia

Ahogyan a bosnyák-kínai kapcsolatok megélénkülése, úgy az első és eddigi egyetlen Konfuciusz Intézet megalapulása is későn érkezett el a többi tárgyalt országhoz viszonyítva. A szóban forgó intézmény 2014-ben jött létre a Szarajevói Egyetemen.⁴⁵ Habár ez a Konfuciusz Intézet a Bosznia és Kína közötti gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok 20. évfordulójának alkalmából nyitotta meg kapuit, a Kínai Népköztársaság tényleges beruházásai csak 2013-tól kezdődtek el. Ezek közül a legjelentősebbek olyan infrastrukturális és energiával összefüggő projektek, mint a Banja Lukához közeli Stanari hőerőmű vagy a Banja Luka és Prijedor közti főút.⁴⁶

Észak-Macedóniában 2013-tól működik Konfuciusz Intézet a szkopjei Szent Cirill és Metód Egyetemen.⁴⁷ Ahogyan a többi kevésbé fejlett, nem olyan régóta független nyugat-balkáni ország, úgy Macedónia is a fontossági sorrend élén szerepel Kína számára az *Egy Övezet, Egy Út* programot illetően. Észak-Macedónia kínai állami banki kölcsönöket és fejlesztési együttműködési alapokat egyaránt kapott. Ez volt a 17+1 együttműködési platform első országa, amely felhasználta az infrastruktúra-projektek számára rendelkezésre bocsátott 10 milliárd dolláros hitelkeretet. Ezen kívül ez az első olyan európai ország, ahol Kína megpróbálta megvalósítani az Ázsiában és Afrikában már tesztelt fejlesztési

⁴³ Office of Confucius Institutes – Confucius Institute at the University of Tirana.

<https://kzxy.bfsu.edu.cn/info/1088/1253.htm>

⁴⁴ Confucius Institute opens in Crna Gora, Montenegro. China AidData, 2015.

<https://china.aiddata.org/projects/42954?iframe=y>

⁴⁵ Official Website of the Confucius Institute of Sarajevo University.

http://old.unsa.ba/s/index.php?option=com_content&task=view&id=2515&lang=english

⁴⁶ Overview of Bosnia-China Relations. China-CEE External Relations Briefing, 2020.

<https://china-cee.eu/2020/12/02/bosnia-herzegovina-external-relations-briefing-overview-of-the-relations-between-peoples-republic-of-china-and-bosnia-and-herzegovina-in-2020/>

⁴⁷ Official Website of the Confucius Institute of St Cyril and Method University of Skopje. <http://nubsk.edu.mk/en/services/users/confucius-institute>

együtműködési modellt egy általános iskola teljes finanszírozásával és megépítésével (Rajko Žinzifov Kisela Voda községben).⁴⁸

Konklúzió

Bizonyosan megállapítható, hogy a Konfuciusz intézetek Kína puha erő kifejtésének legjelentősebb és valószínűleg leghasznosabb eszközei. A KKE-régióban való jelenlétüket vizsgálva láthatjuk, hogy szinte mindig van összefüggés az intézetek működése és az adott országgal, sőt, egy-egy várossal való gazdasági-kereskedelmi kapcsolat között. Egyes helyeken az intézmények kínálata túlmutat az általános nyelv- és kultúráközvetítésen, s mintegy „tematikussá” válik az adott partneregyetem vagy a város valamely kínai birtokban lévő intézményének igényei szerint. Azon országokban, ahol a keleti nagyhatalommal való kapcsolat intenzív és összességében barátságos, az új Konfuciusz intézetek alapulása is gyakoribb, működésük dinamikusabb.

A Konfuciusz intézetek hálózata és Kína gazdasági-kereskedelmi érdekérvényesítése között egyértelmű a kapcsolódás. Ezzel együtt viszont nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy elsődleges funkciójukat, a kínai nyelv és kultúra megismertetését és népszerűsítését mennyire nagyszerűen ellátják ezek az intézmények. Nem egy dolog miatt érheti kritika a keleti nagyhatalmat, azonban kultúrája nem csupán sokrétű és lenyűgöző, de ugyanannyira méltó a megismerésre, mint bármelyik nyugati országé. Az pedig, aki a rendkívül összetett mandarin kínai nyelvet akár csak középfokon elsajátítja, komoly előnnyel indul a munka világában. Mindemellert egy Konfuciusz Intézet olyan betekintést enged Kínába, melyre szükségünk lehet ahhoz, hogy árnyaltabb képet alakíthassunk ki a világban zajló folyamatokról.

⁴⁸ *The Place of North Macedonia in China's Strategy for the Western Balkans.* Ana Kristinovska, Konrad Adenauer-Stiftung 2020.